

Satavuotias Murmansk muuttuu pikkuhiljaa

Murmansk täytti sata vuotta lokakuun neljäs päivä. Varsinaiset juhlat pidettiin kuitenkin vasta seuraavana viikonloppuna. Oikean syntymäpäivän yönä ei ollut ilotulitusta, mutta kaupungin yllä nähtiin poikkeuksellisen voimakkaat revontulet. 300 000 asukkaan Murmansk on maailman suurin kaupunki pohjoisen napapiirin yläpuolella. Siellä on myös yksi Venäjän merkittävimmistä ympäri vuoden sulista satamista. Satavuotiasta kaupunkia koristavatkin valaistut iskulauseet ”Murmansk – Venäjän etulinna arktisella alueella”.

Kaupunki on juhlinut pyöreitä vuosiaan jo koko kuluvan vuoden. Sivustolta *murmansku100.ru* löytyy pitkä lista kaupungin syntymäpäivälle omistettua ohjelmaa sekä presidentti Medvedevin vuonna 2011 allekirjoittama asetus numero 358 sisältäen suosituksen kaupungin satavuotisen historian juhlomisesta. Varsinaisen juhlaohjelman lisäksi kaupunkilaisia on ilahduttanut muun muassa 1 500 kilometriä pitkän Murmansk–Pietari-maantien Murmanskin osuuden kunnostustöiden loppuunsaattaminen satavuotispäivän alla. Uudella sileällä asfaltilla pääsee polkupyörälläkin yli 40 km/h vauhtia loivaan alamäkeen tarvitsematta pelätä epämääräisiä kuoppia. Juhlaviikolla avattiin myös Murmanskin sataman uusi matkustajaterminaali. Itselleni on tosin vielä epäselvää, mihin käyttöön terminaali on tarkoitettu. Norjalaisten Hurtigruten-risteilijöiden reittejä ei olla toistaiseksi Murmansiin asti jatkamassa, pieniin sotilaskyläihin niemimaan rannoilla liikennöiviin laivoihin ei ulkomaalaisella (eikä

monella muullakaan) ole asiaa, ja 25 000 dollarin Pohjoisnapa-risteilyn vetovoima tavalliselle kansalaiselle lienee selvä.

Vaikka matkailu Suomeen ja Norjaan on selvästi vähentynyt muutaman vuoden takaisista huippulukemista, murmanskilaiset käyvät yhä paljon sekä Suomessa että Norjassa. Norjan Kirkkoniemessä asuu, työskentelee ja matkaillee niin paljon venäläisiä, että useampikin tuttavani on käyttänyt kaupungista nimitystä *poluruski gorod*, puolivenäläinen kaupunki. Norja panostaa läsnäoloon ja näkyvyyteen Murmanskissa Suomea enemmän, mikä on täysin luonnollista, koska valtion pieni yhteinen maaraja Venäjän kanssa sattuu tänne pohjoiseen. Suomen painopiste on tietenkin miljoonakaupunki Pietarissa, kolmen tunnin päässä Helsingistä. Mutta Suomikin näkyy Murmanskissa. Erilaisia yhteistyö- ja kulttuuriprojekteja on ollut useita myös kuluvan satavuotisjuhlavuoden mittaan. Huhtikuussa järjestettiin iso kulttuurifestivaali *Barents Bird*, jonka puitteissa useat suomalaiset ja norjalaiset taiteilijat pitivät näyttelyitään Murmanskissa. Monet nimekkäätkin yhtyeet keikkailivat kaupungin klubeilla. Projektia rahoitti Koneen Säätiö, ja Suomen Murmanskin edustusto oli mukana järjestelyissä. Joulukuussa Suomen edustusto järjestää suomalaisen elokuvan festivaalin, jossa esitetään uusia ja vanhoja suomalaisia fiktioelokuvia ja dokumentteja venäjäksi dubattuina. Kulttuuritapahtumien kentällä uusi tulokas on myös Leviathan-elokuvasta tutuksi tulleessa Teriberkan kylässä Jäämeren rannalla järjestettävä *Teriberka – Novaja žizn*

(Uusi elämä) -festivaali, joka järjestettiin elokuussa 2016 jo toista kertaa.

Asuin ensimmäisen kerran Murmanskissa vuonna 2013. On aina vaikea vastata kysymyksen siitä, miten kaupunki on muuttunut niiden kolmen vuoden aikana, jotka olin poissa täältä. Suljettuun sotilaskaupunki Severomorskiin aiemmin kuulunut Rosljakovon lähiö on liitetty osaksi Murmanskia vuonna 2015, mikä ei herättänyt sen asukkaissa pelkkää innostusta. Pohjoismaiden ministerineuvosto päätti lopettaa toimintansa Luoteis-Venäjällä alkuvuodesta, minkä seurauksena myös sen Murmanskissa sijainnut toimipiste suljettiin. Suunnitelmat pienen Teriberkan kylän ja Rosljakovon lähiön nostamisesta uuteen kukoistukseen kaasu- ja öljybisneksen avulla näyttävät haudatuilta. Vuosikautia remontissa ollut, ikuisuusprojektilta vaikuttanut Arktika-bisneskeskus ja -hotelli aivan kaupungin keskustassa on viimein saatu valmiiksi ja avattu jälleen vuonna 2014. Hotellin skybarissa voi juoda koktaileja valkoisissa pallotuolessa ja katsella maisemia kaupungin yli ja tuntureille Kuolanvuonon toiselle puolelle. Vuosia on ollut myös puhetta Murmanskin sataman laajentamisesta vuonon länsirannalle. Laajennusprojektiin kuuluu myös Kuolanvuonon itärannalla kulkevan rautatien jatkaminen länsirannalle. Pitkän rautatiesillan perustukset näkyvät olevan vuonon rannoilla aluillaan. Arkielämään vaikuttavia muutoksia on esimerkiksi se, että Murmanskin kiinnostavin, lähinnä punkmusiikkiin keskittyvä *underground*-klubi on muuttanut kaupungin laidalta hylätystä sinisestä talosta keskustan tuntumaan vanhan harmaan teollisuusrakennuksen varastoon. Öiset kävelyt kotiin ovat lyhentyneet huomattavasti.

Kaikki nämä huomiot kaupungin muutoksista ovat hajanaisia, mutta niistä välittyy tavallaan ristiriitainen kuva siitä, miten kaupunki muuttuu: se kehittyy ja uudistuu, mutta muuttuneen maailmantilanteen takia kehitys tuntuu menevän takapakkia.

Kysymykseen, miten Murmansk on muuttanut kolmessa vuodessa, on vaikea vastata kattavasti siksi, ettei Murmansk ole minulle

paikka, jota tarkastelisin arktisen yhteistyön ja pohjoisen tarjoaman taloudellisen potentiaalin näkökulmista. Murmansk on koti, josta mieleeni jäävät arktisen yhteistyön ja bisneksen sijasta aivan muut asiat. Ehkä enemmän muistan ne asiat, jotka eivät ole muuttuneet kolmessa vuodessa.

Tällainen on ennen kaikkea luonto. Kuolan niemimaalta löytyy kaivosteollisuuden aiheuttamia ympäristötuhoja ja karua kuumaisemaa, tundraa, jonka mustassa maassa ei kasva mitään. Nikkelin ja Montšegorskin kaupunkien ympärillä luonnon saastuminen näkyy kaikkein konkreettisimmin, kun kaikki kasvillisuus on kuollut laajoilta alueilta niiden ympäristöstä. Kuumaiseman sijasta mieleeni jää kuitenkin päällimmäisenä se luonto, joka voi (ainakin kohtuullisen) hyvin. Suot, joilla on tullut kesällä juostua paljain jaloin. Tunturijärvet, joiden puhtaassa vedessä on ollut ihana uida. Hanget, joilla olen hiihtänyt rikkumattoman hiljaisuuden ympäröimänä. Tundra, jolla olen etsinyt tuulensuojaa kallionkoloista. Luonnossa olisi varmasti myös mahdollisuuksia matkailun kehittämiseksi. Jonkin verran turismin kehittämiseen onkin havahduttu esimerkiksi Kirovskin kaupungissa, missä kotimaiset turistit käyvät laskettelemassa Hiipinätuntureilla. Täytyy vain toivoa, että jos luontomatkatelu kehittyi Murmanskin alueella lähivuosina, se tapahtuisi eettisesti ja ekologisesti kestäväällä tavalla. Samaa voi tietenkin toivoa koko arktisen alueen hyödyntämiselle tulevaisuudessa.

Anni Lappela

Kirjoittaja on venäläisen kirjallisuuden jatko-opiskelija, joka on asunut ja työskennellyt Murmanskissa maaliskuusta 2016.